

SDU International Journal of Educational Studies

Investigation of Pre-Service Teachers' Attitudes towards Teaching Profession

Muhammet Fatih Alkan
Gaziosmanpasa University

To cite this article:

Alkan, M. F. (2018). Investigation of pre-service teachers' attitudes towards teaching profession. *SDU International Journal of Educational Studies*, 5(1), 13-21.

[Please click here to access the journal web site...](#)

SDU International Journal of Educational Studies (SDU IJES) is published biannual as an international scholarly, peer-reviewed online journal. In this journal, research articles which reflect the survey with the results and translations that can be considered as a high scientific quality, scientific observation and review articles are published. Teachers, students and scientists who conduct research to the field (e.g. articles on pure sciences or social sciences, mathematics and technology) and in relevant sections of field education (e.g. articles on science education, social science education, mathematics education and technology education) in the education faculties are target group. In this journal, the target group can benefit from qualified scientific studies are published. The publication languages are English and Turkish. Articles submitted the journal should not have been published anywhere else or submitted for publication. Authors have undertaken full responsibility of article's content and consequences. *SDU International Journal of Educational Studies* has all of the copyrights of articles submitted to be published.

Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumlarının İncelenmesi*

Investigation of Pre-Service Teachers' Attitudes towards Teaching Profession

Muhammet Fatih Alkan[†]
Gaziosmanpaşa Üniversitesi

Özet

Bu araştırmanın amacı öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri ile cinsiyet, yaş, bölüm ve sınıf düzeyi değişkenleri açısından incelemektir. Araştırma, ilişkisel tarama modelinde gerçekleştirilmiştir. Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğrenim görmekte olan 222 öğretmen adayı, çalışmada katılımcı olarak yer almıştır. Veriler kişisel bilgi formu ve Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği ile toplanmıştır. Katılımcıların öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerini elde etmek için açık uçlu bir soru kullanılmıştır. Veriler, cinsiyet ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri açısından t-testi ile; sınıf düzeyi değişkeni açısından ise varyans analizi ile çözümlenmiştir. Ayrıca yaş değişkeni ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında ilişki olup olmadığı Pearson korelasyon analizi ile incelenmiştir. Analizler sonucu öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri açısından anlamlı farklılık gösterdiği, ancak öğrenim görülen sınıf değişkeni açısından ise herhangi bir farklılık sergilemediği belirlenmiştir. Bu bağlamda kadın katılımcıların ve öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerle tercih eden katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları diğer katılımcılarla karşılaştırıldığında anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Anahtar Kelimeler: Tutum, Öğretmenlik mesleği, Öğretmen adayı, İçsel nedenler, Dışsal nedenler

Abstract

This study aimed at investigating the pre-service teachers' attitudes towards the teaching profession in terms of their motives and demographics. This study was designed as a relational screening model. The participants were composed of 222 pre-service teachers studying at Gaziosmanpaşa University. The data were collected using personal information form and the profession of teaching attitude scale. In order to determine whether the attitude scores differ in terms of gender and their motives, independent-samples t-test was conducted. As for the grade and age variables, One-Way ANOVA and Pearson correlation analysis were run. The analyses concluded that participants' attitudes towards teaching profession didn't differ in terms of their grade. However, significant differences were determined in terms of gender and motives. Within this context, female participants and participants choosing teaching profession with internal motives had significantly higher attitudes towards teaching profession when compared to other participants.

Key words: Attitude, Teaching profession, Pre-service teacher, Internal motives, External motives

*Bu çalışma, 11-14 Mayıs 2017 tarihlerinde Ordu'da düzenlenen 9. Uluslararası Eğitim Araştırmaları Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

[†]İletişim: Muhammet Fatih Alkan, Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, mfatihalkan@hotmail.com

GİRİŞ

Meslek seçimi, bireyin yaşamını önemli oranda etkileyen bir unsurdur. Bireylerin kendi özellik ve istekleri doğrultusunda bir meslek seçmesi, hem toplumsal hem de bireysel açıdan önem arz etmektedir. Ayrıca toplumun kalkınması noktasında da uygun meslek seçimi göz önünde bulundurulması gereken noktalardan birisidir. Özellikle öğretmenlik gibi toplumu şekillendiren bir mesleği tercih sebepleri dikkatli bir şekilde ele alınmalıdır.

Öğretmenler, çocukların ve ergenlerin yaşamını ve onların öğrenmeye yönelik yaklaşımlarını etkileyerek fark yaratabilirler. Yetenekli ve bilgili bir toplumun oluşturulması ve korunmasında öğretmenlerin ve öğrenmenin yeri, dünya çapında birçok hükümet tarafından kabul edilmektedir (Richardson ve Watt, 2006). Diğer bir ifade ile toplumun gelişim göstermesi eğitimin niteliğine bağlıdır ve eğitimin niteliğini etkileyen önemli faktörlerden biri de öğretmenlerdir (Özsoy, Özsoy, Özkara ve Memiş, 2010). Dolayısıyla öğretmenlik mesleği sadece öğretme işiyle sınırlı değildir. Aynı zamanda öğretmen, öğrencileri kişisel olarak etkilemektedir. Bu yüzden mesleki eğitimin yanı sıra, öğretmenin diğer nitelikleri de önemlidir. Bu bağlamda öğretmen net bir dünya ve hayat görüşü olan olgun bir birey olmalı; öğrencilere saygı duymalı ve onlara nasıl yaklaşacağını bilmelidir (Krecic ve Grmek, 2005).

İlgili alanyazın incelendiğinde, öğretmenlik mesleğini tercih etme sebeplerine ilişkin çeşitli kategoriler oluşturulduğu görülmektedir. Araştırmacıların bir kısmı öğretmenlik mesleği tercih sebeplerini içsel, dışsal, özgecil ve işle ilgili olmak üzere dört kategoriye ayırmaktadır (Chuene, Lubben ve Newson, 2006; Çermik, Doğan ve Şahin, 2010). Araştırmacıların diğer bir kısmı ise öğretmenlik mesleği tercih sebeplerini içsel, dışsal ve özgecil olarak üç kategoriye ayırmaktadır (Bastick, 2000; Boz ve Boz, 2008; Kyriacou ve Coulthard, 2010; Low, Lim, Ch'ng ve Goh, 2011; Ubuz ve Sarı, 2008). Bir kısım araştırmacı ise özgecil nedenleri içsel kategorisi altında ele almaktadır (Moran, Kilpatrick, Abbott, Dallat ve McClune, 2010). İçsel nedenler çocuklara bir şeyler öğretmek, mesleği sevmek, öğretmeyi sevmek gibi faktörlerden; dışsal nedenler tatil imkânları, atanma koşulları, iş garantisi ve statü gibi faktörlerden ve özgecil nedenler ise çocukların başarılı olmasına yardım etmek, toplumun gelişimine katkıda bulunmak, insanlara hizmet etmek gibi faktörlerden oluşmaktadır.

Bu araştırma kapsamında ele alınan bir diğer değişken olan tutum bireyin, belirli bir kişi, grup, nesne ve olaya yönelik olumlu veya olumsuz düşünmesine, hissetmesine ya da davranmasına yol açan istikrarlı ve yargısal bir eğilim olarak tanımlanmaktadır (Budak, 2005). Tanımdan da anlaşılacağı gibi tutumlar bireylerin davranışlarını etkilediğinden öğretmenlik gibi toplum üzerinde etkisi olan bir mesleğe sahip olan kişilerin sahip olduğu tutumlar önem arz etmektedir. Alanyazında öğretmen veya öğretmen adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını inceleyen çeşitli çalışmalar bulunmaktadır. Pedagojik formasyon öğrencileri üzerinde gerçekleştirdikleri çalışmada Eraslan ve Çakıcı (2011) katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında cinsiyet açısından erkek katılımcılar lehine anlamlı fark bulurken öğrenim düzeyine göre herhangi bir farklılık bulunmamıştır. Eğitim fakültesinin farklı bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları üzerinde Çapa ve Çil (2000) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları cinsiyet değişkenine göre kadınlar lehine anlamlı bir şekilde farklılaşmıştır. Öte yandan tutum puanları öğretmenlik mesleğinde kendine güven boyutunda diğer boyutlardan ve toplam puandan farklı olarak erkekler lehine farklılaşmıştır. Ayrıca aynı çalışmada ikinci ve üçüncü sınıfa devam eden öğretmen adaylarının tutum puanları arasında üçüncü sınıf öğrencileri lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir (Çapa ve Çil, 2000). Baykara Pehlivan (2008) tarafından yürütülen çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında kadın katılımcılar lehine anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir. Öte yandan tutum puanları sınıf düzeyine göre herhangi bir anlamlı farklılık göstermemiştir. Benzer bir şekilde, Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları cinsiyet değişkeni açısından kadınlar lehine anlamlı bir şekilde farklılaşırken sınıf düzeyine göre herhangi bir anlamlı farklılık görülmemiştir. Ayrıca söz konusu çalışmada içsel nedenlerle öğretmenlik mesleğini tercih eden katılımcıların tutum puanlarının dışsal nedenlerle öğretmen olmayı planlayan katılımcılardan

anamlı bir şekilde daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmeni adayları üzerinde gerçekleştirdiği boylamsal çalışmada Uyanık (2017), öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarında ilk üç sınıfta cinsiyet açısından herhangi bir farklılık tespit etmezken dördüncü sınıfta kadınlar lehine anlamlı farklılık bulmuştur. Ayrıca katılımcıların dördüncü sınıfta elde ettikleri tutum puanları diğer sınıf düzeylerinde elde ettikleri puanlardan anlamlı bir şekilde daha yüksektir. Alan yazındaki çalışmalar incelendiğinde, bu araştırmaların öğretmenlik mesleğine yönelik tutum değişkenini genelde yaş, cinsiyet gibi demografik değişkenler açısından inceledikleri ve bu değişkenlere ilişkin bulgularda çeşitli çelişkiler olduğu görülmektedir. Öte yandan, öğretmen adaylarının eğitim fakültelerini tercih etme değişkenini öğretmenlik mesleğine yönelik tutum bağlamında inceleyen çalışma sayısı oldukça sınırlıdır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010; Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum değişkeninin çeşitli değişkenlerle olan ilişkileri bağlamında alanyazında bulunan çelişkili sonuçlar ve oldukça önemli olmasına rağmen öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerinin bu bağlamda nispeten üzerinde daha az durulması, bu çalışmanın tasarlanmasının arkasında yatan temel sebeptir. Bu noktalardan hareketle bu çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri ve demografik değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmaktadır:

- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları cinsiyet ve sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile yaş değişkeni arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri açısından anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma deseni, katılımcılar, veri toplama araçları ve veri analizine ilişkin bilgiler yer almaktadır.

Araştırmanın Deseni

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını çeşitli değişkenler açısından incelemeyi amaçlayan bu araştırma ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli birden fazla sayıdaki değişken arasında birlikte değişim varlığını ve/veya derecesini saptamayı amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2006).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın katılımcılarını orta ölçekli bir devlet üniversitesi olan Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nin eğitim fakültesinde öğrenim gören toplam 222 öğrenci oluşturmaktadır. Katılımcıların %24'ünün erkek, %76'sının kadın olduğu; %19'unun 18 yaşında, %19'unun 19 yaşında, %24'ünün 20 yaşında, %23'ünün 21 yaşında ve %15'inin 22 yaşında olduğu belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların %35'i birinci sınıf, %19'u ikinci sınıf, %31'i üçüncü sınıf ve %15'i dördüncü sınıf öğrencisidir. Katılımcıların seçiminde her sınıf düzeyinden öğrenci bulunmasına dikkat edilmiştir. Ayrıca verilerin, araştırmacının görev yaptığı ilde toplanmasının veri toplama sürecini daha etkili hale getireceği düşünölmüştür. Bu nedenle çalışmada uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır.

Veri Toplama Araçları

Bu araştırmanın verileri iki veri toplama aracıyla gerçekleştirilmiştir. İlk olarak katılımcıların demografik bilgileri ve öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerini belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından bir form hazırlanmıştır. Bu formda demografik bilgilere yönelik soruların yanı sıra “eğitim fakültesini tercih etmeniz en önemli sebebi nedir?” şeklinde bir açık uçlu soru bulunmaktadır.

İkinci veri toplama aracı olarak, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla Çetin (2006) tarafından geliştirilen “Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği” kullanılmıştır. Beşli Likert tipinde hazırlanan ölçekte 15 olumsuz ve 20 olumlu olmak üzere toplam 35 madde yer almaktadır. Ölçek, sevgi, değer ve uyum olmak üzere üç alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçek maddelerinin faktör yükleri ,48 ve ,80 arasında değişmiştir. Çetin (2006) tarafından hesaplanan Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ,95 olarak bulunmuştur. Bu çalışmada bu değer ,94 olarak saptanmıştır. Ölçek toplam varyansın %51,2’sini açıklamıştır. Alt boyutlar ayrı ayrı değerlendirilebileceği gibi toplam puan olarak analizleri gerçekleştirmek de mümkündür. Ölçekten en az 35, en fazla ise 175 puan alınabilmektedir.

Verilerin Analizi

Öncelikle çalışmada yer alan öğretmen adaylarının öğretmenliği tercih etme nedenleri “eğitim fakültesini tercih etmeniz en önemli sebebi nedir?” şeklinde bir açık uçlu soru ile belirlenmiştir. Katılımcıların bu soruya verdiği yanıtlar incelenmiş ve içsel ve dışsal olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır. İçsel nedenler arasında “öğretmeyi sevmek, çocuklara faydalı olmayı istemek, topluma yardımcı olmayı istemek” gibi faktörler bulunmaktadır. Öte yandan “puanının düşük olması, tatilin bol olması, kadınlar için ideal mesleklerden olması” gibi ifadeler dışsal nedenler olarak sınıflandırılmıştır. Sınıflama sonucunda 140 (%63) katılımcının öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerle, 82 (%37) katılımcının ise dışsal nedenlerle tercih ettiği belirlenmiştir.

Araştırmada verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini belirlemek için ölçek maddelerine verilen yanıtlar ve ölçek alt boyutlarından elde edilen puanlara ilişkin çarpıklık ve basıklık katsayıları ile Q-Q grafikleri incelenmiştir. Elde edilen analiz sonuçlarına göre, her bir maddeye ilişkin çarpıklık katsayıları -2,27 ile -,33 arasında, basıklık katsayısı ise -,92 ile 7,84 arasında değişmiştir. İlgili değerler alt boyutlar ve toplam puan açısından incelendiğinde ise çarpıklık katsayısını -1,31 ile -,66 arasında, basıklık katsayısının ise -,09 ile 2,84 arasında değiştiği görülmüştür. Çarpıklık ve basıklık katsayıları sıfıra yaklaştıkça dağılımın mükemmel bir şekilde normalleştiği söylenebilir (Tabachnick ve Fidell, 2012). Çarpıklık katsayısının 3’ten, basıklık katsayısının ise 10’dan büyük olması dağılımın normal olmadığını gösterir (Kline, 2016). Bu çalışmada elde edilen çarpıklık ve basıklık katsayıları, belirtilen ölçütleri karşılamaktadır. Ayrıca Q-Q grafiklerinde de verilerin 45 derecelik bir çizgi üzerinde dağıldığı görülmüştür. Bu bulgu da normal dağılımı işaret eden diğer bir parametredir (Tabachnick ve Fidell, 2012). Veri setinin normal dağılım sergilediğinin saptanması üzerine araştırma sorularını yanıtlamak için parametrik testler olan bağımsız örneklem t-testi, Pearson korelasyon analizi ve tek yönlü varyans analizi (One-Way ANOVA) gerçekleştirilmiştir. Ayrıca bu çalışmada alfa değeri ,05 olarak belirlenmiştir.

BULGULAR

Yapılan bu çalışmada öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin tümünden ve alt boyutlardan aldıkları puanlar cinsiyet, yaş, sınıf düzeyi ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerine göre incelenmiştir. Bu bölümde öncelikle betimsel istatistikler sunulmuş, devamında ilgili değişkenlere ilişkin bulgular sırasıyla tablolar halinde verilmiştir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanlara ilişkin betimsel istatistikler Tablo 1’de görülmektedir. Ölçekten alınan ortalama puanların nötr değer alt limiti olan 2,5’den düşük olması ilgili boyuta ilişkin olarak katılımcıların olumsuz tutuma sahip olduğunu gösterirken, ortalama puanların nötr değer üst limiti olan 3,5’den yüksek olması ise katılımcıların olumlu tutuma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin tümünden ve alt boyutlardan alınan puan ortalamaları incelendiğinde, katılımcıların bütün alt boyutlarda ve ölçeğin genelinde öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutuma sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Ölçek puanlarına ilişkin betimsel istatistikler

Boyutlar	\bar{X}	Ss	Min. Puan	Maks. Puan	Çarpıklık	Basıklık
Sevgi	3,99	,69	1,73	5,00	-,73	,12
Değer	4,49	,51	1,88	5,00	-1,31	2,84
Uyum	4,01	,81	1,00	5,00	-1,08	1,42
Toplam	4,11	,58	2,34	5,00	-,66	-,09

Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre öğretmenlik mesleği tutum puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma ve t-testi sonuçları Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların cinsiyete göre tutum puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma ve t-testi sonuçları

Boyut	Cinsiyet	n	\bar{X}	Ss	t	p
Sevgi	Erkek	53	3,74	,78	2,81	,006*
	Kadın	169	4,07	,63		
Değer	Erkek	53	4,33	,63	2,74	,007*
	Kadın	169	4,54	,45		
Uyum	Erkek	53	3,76	1,03	2,19	,032*
	Kadın	169	4,09	,72		
Toplam	Erkek	53	3,87	,68	2,97	,004*
	Kadın	169	4,18	,53		

* $p \leq 0,05$

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların cinsiyet değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bu bulguya göre kadın katılımcıların ölçeğin tamamından ($t(221)=2,97$; $p \leq 0,05$), sevgi alt boyutundan ($t(221)=2,81$; $p \leq 0,05$), değer alt boyutundan ($t(221)=2,74$; $p \leq 0,05$) ve uyum alt boyutundan ($t(221)=2,19$; $p \leq 0,05$) aldığı puanlar, erkek öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

Öğretmen adaylarının öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre öğretmenlik mesleği tutum puanlarının anlamlı farklılık gösterip göstermediği varyans analizi ile incelenmiştir. Katılımcıların sınıf değişkenine göre tutum toplam ve alt boyut puanlarına ilişkin varyans analizi sonuçları Tablo 3’te görülebilir.

Tablo 3’te görüldüğü üzere, katılımcıların Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinin tamamından ve alt boyutlarından aldıkları puanlar, öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir.

Tablo 3. Katılımcıların sınıf değişkenine göre varyans analizi sonuçları

Boyut	Kaynak	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F
Sevgi	Grup içi	3,26	3	1,09	2,36
	Gruplar arası	100,47	218	,46	
	Toplam	103,74	221		
Değer	Grup içi	,90	3	,30	1,15
	Gruplar arası	56,44	218	,26	
	Toplam	57,34	221		
Uyum	Grup içi	1,99	3	,66	1,00
	Gruplar arası	144,60	218	,66	
	Toplam	146,59	221		
Toplam	Grup içi	1,95	3	,65	1,92
	Gruplar arası	73,86	218	,34	
	Toplam	75,81	221		

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği tutum puanları ile yaşları arasında herhangi bir ilişki olup olmadığının belirlenmesi için Pearson korelasyon analizi gerçekleştirilmiştir. İlgili sonuçlar Tablo 4'te görülebilir.

Tablo 4. Öğretmenlik mesleği tutum puanları ile yaş arasındaki korelasyon analizi sonuçları

	Sevgi	Değer	Uyum	Toplam
Yaş	,03	-,05	-,07	-,01

Tablo 4'te görüldüğü üzere öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleği tutum puanları ile yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki bulunmamıştır.

Son olarak, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri değişkenine göre öğretmenlik mesleği tutum puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma ve t-testi sonuçları Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların öğretmenlik mesleğini tercih nedenlerine göre tutum puanlarına ilişkin ortalama, standart sapma ve t-testi sonuçları

	Tercih nedenleri	n	\bar{X}	Ss	t	p
Sevgi	İçsel	140	4,36	,40	13,53	,000*
	Dışsal	82	3,35	,60		
Değer	İçsel	140	4,64	,38	5,52	,000*
	Dışsal	82	4,23	,60		
Uyum	İçsel	140	4,34	,64	8,95	,000*
	Dışsal	82	3,47	,79		
Toplam	İçsel	140	4,42	,37	13,49	,000*
	Dışsal	82	3,57	,50		

* $p \leq 0,05$

Tablo 5'te görüldüğü üzere, araştırmaya katılan öğretmen adaylarının Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeğinden ve alt boyutlarından aldıkları puanların öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenlerine göre anlamlı bir şekilde farklılaştığı görülmüştür. Bu bulguya göre, öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerle tercih eden katılımcıların ölçeğin tamamından ($t(221)=13,49$; $p \leq 0,05$), sevgi alt boyutundan ($t(221)=13,53$; $p \leq 0,05$), değer alt boyutundan ($t(221)=5,52$; $p \leq 0,05$) ve uyum alt boyutundan ($t(221)=8,95$; $p \leq 0,05$) aldığı puanlar, öğretmenlik mesleğini dışsal nedenlerle tercih eden öğrencilerden anlamlı bir şekilde daha yüksektir.

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu çalışmada ilk olarak öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının hem alt boyut düzeyinde hem de ölçeğin tümünde cinsiyetlerine göre kadınlar lehine anlamlı bir farklılık gösterdiği belirlenmiştir. Bu bulgu, kadın katılımcıların erkeklere göre öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu bir bakış içerisinde olduğunu göstermektedir. Bu bulgu ile uyumlu olarak İngilizce öğretmenleri ile gerçekleştirdikleri çalışmada Sharbain ve Tan (2013) Filistin’de görev yapmakta olan öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanlarının sevgi, değer ve uyum boyutları ile ölçeğin tümünde kadınlar lehine anlamlı bir şekilde farklılaştığını bulmuştur. Aynı doğrultuda Çapa ve Çil (2000), Baykara Pehlivan (2008) ve Üstüner, Demirtaş ve Cömert (2009) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda da öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları kadınlarda anlamlı bir şekilde daha yüksek bulunmuştur. Ambusaidi (2017) de fen bilgisi öğretmenleri ile gerçekleştirdiği çalışmada benzer bir bulguya ulaşmıştır. Öte yandan, Eraslan ve Çakıcı (2011) pedagojik formasyon öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarında cinsiyet açısından erkek katılımcılar lehine anlamlı bir fark saptamıştır. Alanyazın bütüncül bir bakışla incelendiğinde, genel olarak kadınların öğretmenlik mesleğine yönelik daha olumlu tutuma sahip olduğu söylenebilir. Minor, Onwuegbuzie, Witcher ve James (2002), erkeklerle karşılaştırıldığında kadınların daha ilgili bir okul ve sınıf ortamı yaratmaya çalıştığını belirtmiştir. Ng, Nicholas ve Williams (2010) kadın öğretmenlerin daha öğrenci merkezli olduğunu ve destekleyici ve düzenli olma gibi özelliklere sahip olduğunu ifade etmiştir. Bu bulgular kadın öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklere göre anlamlı bir şekilde yüksek olmasının nedenleri arasında olabilir.

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları öğrenim görülen sınıf değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemiştir. Ayrıca katılımcıların yaşları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında istatistiksel olarak anlamlı herhangi bir ilişki de saptanmamıştır. Alanyazında deneyim artışı ile öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutum arasında ilişkileri gösteren çalışmalar bulunmaktadır (Bademcioğlu, Karataş ve Alçı, 2014; Divya, 2014; Soibamcha, 2016). Öte yandan bazı çalışmalarda ise deneyim ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında herhangi bir ilişki saptanmamıştır (Pandey ve Maikhuri, 1999; Üstüner, Demirtaş ve Cömert, 2009). Bu çalışmada yaş ve sınıf değişkenleri bağlamında tutum puanlarına ilişkin elde edilen bulgular, ikinci gruptaki yazarların bulguları ile tutarlıdır. Ek olarak, deneyimin anlamlı bir fark oluşturduğu çalışmalarda genellikle katılımcılar arasındaki yaş farkı çok daha fazladır. Bu durum, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumların yaş ve deneyime bağlı olarak uzun vadede farklılık gösterebileceğini ancak dört yıl gibi kısa bir süre içerisinde tutum gibi değişime dirençli bir özelliğin farklılık gösterme olasılığının düşük olduğunu işaret etmektedir. Dolayısıyla bu çalışmada katılımcılar 18 ve 22 yaş arasında değiştiği için herhangi bir farklılığın ortaya çıkmadığı düşünülmektedir.

Son olarak çalışmada öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının öğretmenlik mesleğini tercih etme nedenleri açısından anlamlı bir şekilde farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre öğretmenlik mesleğini içsel nedenlerle seçen katılımcıların, dışsal nedenlerle seçen katılımcılarla karşılaştırıldığında öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının hem ölçeğin tamamında hem de alt boyutlar düzeyinde anlamlı bir şekilde daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu bulgu, Üstüner, Demirtaş ve Cömert’in (2009) ve Özder, Konedralı ve Zeki’nin (2010) elde ettiği sonuçlarla benzerdir. Açıklamak gerekirse öğretmenliğe duyulan sevgi, insanlara yardım etme isteği vb. nedenlerle öğretmenlik mesleğini tercih eden katılımcılar, öğretmenlik mesleğini kutsal bir meslek olarak görmekte ve öğretmenlik mesleğini sevmektedir. Dolayısıyla bu katılımcıların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları da diğerlerine göre daha yüksektir. Ancak maddi kaygılar, tatil olanakları, atanma kolaylığı gibi dışsal nedenlerle öğretmenlik mesleğini tercih eden bireyler, bu mesleğe yönelik daha düşük bir tutuma sahiptir.

Bu bağlamda öncelikle araştırmacılara özellikle kadınların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının erkeklere göre daha yüksek olmasının altında yatan nedenlerin belirlenmesine yönelik çalışmalar yapmaları önerilmektedir. Böyle bir araştırma sonucu kadınların yüksek tutumlarının altında yatan faktörler ortaya koyulabilirse, erkeklerde de bu faktörlerin sağlanmasına yönelik önlemler önerilebilir ve onların da öğretmenlik mesleğine karşı daha yüksek tutuma sahip olmaları ve

bu mesleği daha çok sevmeleri sağlanabilir. Ek olarak, alanyazında yaş ve deneyime ilişkin bulgular uzun vadede öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda değişiklikler olabileceğini işaret etse de ortaya net bir tablo koymamaktadır. Dolayısıyla öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun yaş ve deneyim bağlamında nasıl bir değişim geçirdiği, aydınlatılması gereken bir noktadır. Bu bağlamda araştırmacılara gelecekteki çalışmalarda farklı yaş gruplarından öğretmenlerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını incelemeleri önerilmektedir.

Sonuç olarak, öğretmenlik, fedakârlık gerektiren ve toplumun geleceği için oldukça hassas pozisyonda olan bir meslektir. Böylesine önemli bir mesleği, maddi kaygı veya statü gibi nedenlerle icra eden bireylerin, gerçekten mesleğin gerekliliklerini ne ölçüde yerine getirdiği sorgulanabilir bir durumdur. Özellikle politika yapımcıların eğitim fakültelerine mesleğini seven bireylerin yerleştirilmesini sağlayacak tedbirler alması, toplumun geleceği açısından önemli görülmektedir. Katılımcıların önemli bir kısmının dışsal nedenlerle eğitim fakültesini tercih ettiğini belirtmesi, eğitim fakültelerinin öğrenci seçme sisteminde bir takım sorunlar olduğunu gözler önüne sermektedir. Bir bireyin sadece puanı yettiği için öğretmen olması, öğretmenlik gibi kutsal olarak addedilen bir mesleğin saygınlığını yitirmesine neden olmasının yanı sıra, gelecek nesillerin de okullarda istendik bilgi ve becerilerle donatılamaması ile sonuçlanabilir. Politikacı yapımcılar tarafından her ne kadar üzerinde durulmayan bir konu olsa da bireylerin girdikleri bir sınavda yaptığı net sayısı, öğretmen adayı olmak için yeterli olmamalıdır. Dolayısıyla eğitim fakültelerine alınacak bireylerin akademik kapasitelerinin ölçülmesine ek olarak, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumu da içeren bir dizi duyuşsal özelliklerinin de ölçülmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

- Ambusaidi, A. (2017). Investigating Omani science teachers' attitudes towards teaching science: The role of gender and teaching experiences. *International Journal of Science and Mathematics Education*, 15(1), 71-88. doi:10.1007/s10763-015-9684-8
- Bademcioğlu, M., Karataş, H. ve Alçı, B. (2014). The investigation of teacher candidates' attitudes towards teaching profession. *The International Journal of Educational Researchers*, 5(2), 16-29.
- Bastick, T. (2000). Why teacher trainees choose the teaching profession: Comparing trainees in metropolitan and developing countries. *International Review of Education*, 46(3/4), 343-349.
- Baykara Pehlivan, K. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- Boz, Y. ve Boz, N. (2008). Kimya ve matematik öğretmen adaylarının öğretmen olma nedenleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 16(1), 137-144.
- Budak, S. (2005). *Psikoloji sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Chuene, K., Lubben, F., & Newson, G. (2006). The views of pre-service and novice teachers on mathematics teaching in South Africa related to their educational experience. *Educational Research*, 41(1), 23-34.
- Çapa, Y. ve Çil, N. (2000). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının farklı değişkenler açısından incelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 69-73.
- Çermik, H., Doğan, B. ve Şahin, A. (2010). Sınıf öğretmenliği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih sebepleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*(28), 201-212.
- Çetin, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*(18), 28-37.
- Divya, C. (2014). Attitude of teachers towards their profession and administration. *The Criterion An International Journal in English*, 5(4).
- Eraslan, L. ve Çakıcı, D. (2011). Pedagojik formasyon programı öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 19(2), 427-438.
- Karasar, N. (2006). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kline, R. B. (2016). *Principles and practice of structural equation modeling (4th ed.)*. New York: Guilford Publications.
- Krecic, M. J., & Grmek, M. I. (2005). The reasons students choose teaching professions. *Educational Studies*, 31(3), 265-274.
- Kyriacou, C., & Coulthard, M. (2010). Undergraduates' views of teaching as a career choice. *Journal of Education for Teaching: International Research and Pedagogy*, 26(2), 117-126.
- Low, E. L., Lim, S. K., Ch'ng, A., & Goh, K. C. (2011). Pre-Service teachers' reasons for choosing teaching as a career in Singapore. *Asia Pasific Journal of Education*, 31(2), 195-210.

- Minor, L., Onwuegbuzie, A., Witcher, A., & James, T. (2002). Preservice teachers' educational beliefs and their perceptions of characteristics of effective teachers. *The Journal of Educational Research*, 96(2), 116-127.
- Moran, A., Kilpatrick, R., Abbott, L., Dallat, J., & McClune, B. (2010). Training to teach: Motivating factors and implications for recruitment. *Evaluation & Research in Education*, 15(1), 17-32.
- Ng, W., Nicholas, H., & Williams, A. (2010). School experience influences on pre-service teachers' evolving beliefs about effective teaching. *Teaching and Teacher Education*, 26(2), 278-289. doi:10.1016/j.tate.2009.03.010
- Özder, H., Konedralı, G. ve Zeki, C. P. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16(2), 253-275.
- Özsoy, G., Özsoy, S., Özkara, Y. ve Memiş, A. (2010). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörler. *İlköğretim Online*, 9(3), 910-921.
- Pandey, M., & Maikhuri, R. (1999). A study of the attitude of effective and ineffective teachers towards teaching profession. *Indian Journal of Psychometry and Education*, 30(1), 43-46.
- Richardson, P., & Watt, H. (2006). Who chooses teaching and why? Profiling characteristics and motivations across three Australian universities. *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 35(1), 27-56.
- Sharbain, I., & Tan, K. (2013). Gender differences in primary English language teachers' attitudes towards the teaching profession. *Wudpecker Journal of Educational Research*, 2(5), 71-77.
- Soibamcha, E. (2016). Attitude of teachers towards teaching profession. *Journal of Research in Humanities and Social Science*, 4(6), 103-105.
- Tabachnick, B., & Fidell, L. (2012). *Using multivariate statistics*. Boston: Pearson.
- Ubuz, B. ve Sarı, S. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğini seçme nedenleri. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(24), 113-119.
- Uyanık, G. (2017). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi: Boylamsal bir araştırma. *Karaelmas Journal of Educational Sciences*, 5, 196-206.
- Üstüner, M., Demirtaş, H. ve Cömert, M. (2009). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (İnönü Üniversitesi, eğitim fakültesi örneği). *Eğitim ve Bilim*, 34(151), 140-155.

Investigation of Pre-Service Teachers' Attitudes towards Teaching Profession

Muhammet Fatih Alkan[‡]
Gaziosmanpasa University

Extended Abstract

Introduction: Deciding on a profession has a significant importance in individuals' lives. Choosing a profession in accordance with the person's own characteristics and desires ensures both social and personal benefits. It is one of the factors that should be considered in terms of the development of the society. The motives behind the decision of being a teacher should be assessed and discussed carefully since it is a profession which shapes the society.

The teachers can make difference by effecting the children's and teenagers' lives and their approach to learning. The importance of the teachers in the development and the maintenance of a wise and talented society is acknowledged by most governments (Richardson and Watt, 2006). In other words, the improvement of a society depends on the quality of the education, and the teachers are one of the factors that affect the quality of the education (Özsoy, Özsoy, Özkara, and Memiş, 2010). Therefore, the profession of teaching is not limited by only teaching. At the same time, the teacher affects the students personally. Thus, the other characteristics of the teacher other than the pedagogical knowledge are also important. Within this context, the teacher should be a mature individual who has a clear view on world and life; should respect the students and know how to approach them (Krecic and Grmek, 2005).

The relevant literature shows that there are a variety of categories about the motives of choosing teaching as a profession. Some researchers classifies the motives into four categories; internal, external, altruistic, job-related (Chuene, Lubben, and Newson, 2006; Çermik, Doğan, and Şahin, 2010). Others, on the other hand, describes three categories; internal, external, altruistic (Bastick, 2000; Boz and Boz, 2008; Kyriacou and Coulthard, 2010; Low, Lim, Ch'ng, and Goh, 2011; Ubuz and Sarı, 2008). But some of them place the altruistic motives under the internal category (Moran, Kilpatrick, Abbott, Dallat, and McClune, 2010). The internal motives include teaching to children, loving teaching, etc; the external motives involve holiday opportunities, appointment conditions, job security, status, etc; altruistic motives involve helping children become successful, contributing to the improvement of society, serving people, etc.

Another variable in this study is the attitudes towards the teaching profession. The concept of attitude is defined as a stable and judgmental tendency which causes the individual to think, behave or feel negatively or positively about a particular person, group, object or event (Budak, 2005). As can be understood from the definition, since the attitudes affect the behaviors, the attitudes of teachers are important. There are some studies that investigate the teachers' or pre-service teachers' attitudes towards the teaching profession (Eraslan and Çakıcı, 2011; Çapa and Çil, 2000; Baykara Pehlivan, 2008; Üstüner, Demirtaş, and Cömert, 2009). When they are examined, it is observed that the attitude towards the teaching profession variable is investigated in terms of demographics such as age and gender. The thought that the motives behind choosing teaching as a profession can be related to the attitudes towards the teaching profession seems reasonable. Therefore, this study aimed at investigating the pre-service teachers' attitudes towards the teaching profession in terms of their motives and demographics. In line with this aim, the questions below were tried to be answered:

- Do the pre-service teachers' attitudes towards teaching profession differ significantly in terms of gender and grade?
- Is the pre-service teachers' attitudes towards teaching profession significantly correlated with their age?
- Do the pre-service teachers' attitudes towards teaching profession differ significantly in terms of their motives for choosing teaching profession?

[‡]Corresponding Author: Muhammet Fatih Alkan, Gaziosmanpasa University, Faculty of Education, mfatihalkan@hotmail.com

Method: This study was designed as a relational screening model. The relational screening model aims at determining the level of change between at least two variables. (Karasar, 2006). The participants of this study was composed of 222 students in the Faculty of Education of a state university. The data of this study were collected via two tools. Firstly, in order to determine the participants' demographics and motives for choosing teaching as a profession, a form was prepared. On this form there are demographic questions, and an open-ended question which is "what is most important motive for you to choose faculty of education?" The second data collection tools was developed by Çetin (2006) to determine the pre-service teachers' attitudes towards their professions. It was composed of a total of 35 items, 15 of which are negative while 20 are positive. The scale has three dimensions, which are love, value, adaptation. The lowest score that can be obtained from the scale is 35 while the highest is 175. In order to determine whether the attitude scores differ in terms of gender and their motives for choosing teaching as a profession, independent-samples t-test was conducted. As for the grade and age variables, One-Way ANOVA was run.

Results: The analyses concluded that pre-service teachers' attitudes towards teaching profession didn't differ in terms of their age and grade level. However, significant differences were determined in terms of gender and motives. The female participants and the participants with internal motives had significantly more positive attitudes towards teaching profession.

Conclusion: The literature shows that female teachers try to create a more caring school environment and are more student-centered and supportive compared to male teachers (Ng, Nicholas, and Williams, 2010; Onwuegbuzie, Witcher, and James, 2002). Therefore, this result is in comply with the existing literature (Ambusaidi, 2017). The other significant difference is also in comply with literature (Özder, Konedralı, and Zeki, 2010; Üstüner, Demirtaş, and Cömert, 2009). Accordingly, individuals who prefer teaching profession because of internal motives such as loving to teach, desire to help people, etc. have more positive attitudes towards teaching. When the role of attitudes in shaping the behaviors is considered, it yields significant implications especially for policy makers and authorities responsible for selecting students to faculties of education.

Key words: Attitude, Teaching profession, Pre-service teacher, Internal motives, External motives